

Oponentský posudek

Petr Mareš, Korespondence Albrechta Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1570–1596 .
Prameny k českým dějinám 16.–18. století, řada B, sv. VI, České Budějovice 2015, 766 s.

Bezpochyby k jednomu z nejbohatších archivních celků náleží rodinný archiv roudnických Lobkoviců uložený ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích. Jeho významnou součástí tvoří mj. dva soubory korespondence (byť ne zcela intaktně dochované), představující zásadní pramen ke studiu života nižší předbělohorské šlechty. Prvním z nich je korespondence rytířského rodu Myšků ze Žlunic, druhým pak Pětipeských z Chýš a z Egrbergu.

Zatímco menší soubor 71 listů Myšků ze Žlunic si Petr Mareš zvolil ke zpracování pro svou bakalářskou práci obhájenou na konci devadesátých let na UJEP v Ústí nad Labem (a tiskem vydanou v roce 2000), ke zpracování nepoměrně rozsáhlejšího souboru písemností Pětipeských z Chýš a Egerbergu přistoupil v rámci diplomové práce, kterou v dopracované podobě vydal jako šestý svazek v rámci ediční řady *Prameny k českým dějinám 16.–18. století*. Dopracování, doplnění, úprava se týkala především úvodní textové části, vlastní edice pak byla doplněna o dalších více než 70 nově objevených písemností (v diplomové práci editor zpřístupnil 421 jednotlivin). V souvislosti se zpřístupněním práce došlo k jejímu úzkému provázání (z hlediska sjednocení metodiky, edičních pravidel a vlastní struktury práce – viz níže) s navazující dvousvazkovou edicí Miroslava Žitného, jenž v níž zpřístupnil korespondenci Šťastného Václava Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1600–1611.

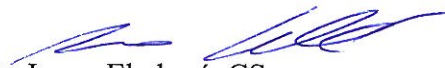
Zpracovat tak rozsáhlý soubor, jímž především korespondence (ale nejen ta) Pětipeských je (celkem se jedná o 495 písemností z let 1570–1596, adresátem většiny z nich je Albrecht Pětipeský), chce bezesporu jistou dávku odvahy, i dostatek sebedůvěry. Zpravidla totiž jen ten, kdo si někdy ediční práci sám vyzkoušel, ví, jak je náročné je dostat všem zásadám ediční práce a splnit nemalé nároky kladené na moderní edice pramenů (diplomatických, literárních ...).

Jako již bylo uvedeno, práce je rozdělena do dvou oddílů – textového a edičního doplněného o příslušný vědeckoinformační aparát, tzn. především rejstříky, v daném případě jmenný, zeměpisný a věcný. Textová část je rozdělena do tří kapitol, v nichž se autor postupně zaměřuje na rod Pětipeských, sourozence hlavního aktéra, dále přináší biogram Albrechtovy manželky Barbory Hrušovské z Hrušova a informace týkající se jejich pěti dětí, z nichž se všechny, s výjimkou jednoho ze synů, dožily dospělosti. Následující kapitola je věnována majetkovým poměrům Albrechta Pětipeského, vývoji, správním otázkám týkajícím se především majetku nemovitého, nacházejícího se vesměs na území Boleslavského kraje. Vzhledem k tomu, že v souvislosti se správou majetku vystupoval Albrecht v několika případech i jako poručník, nepomíjí autor ani tento aspekt. Hlavní pozornost soustředil P. Mareš přirozeně na vlastní osobnost Albrechta Pětipeského, jeho životní osudy, širokou oblast aktivit spojených s jeho působením v dvorských, královských a zemských službách, přičemž se opírá primárně o archivní prameny, na literaturu prakticky neodkazuje, byť k danému tématu existuje nemálo titulů. Poněkud výraznější výběrovost literatury se tak promítá i v závěrem připojeném seznamu pramenů a literatury, z něhož je patrný již zmíněný autorův hlavní důraz na primární prameny, které naopak podrobuje neobyčejně důkladnému a pečlivému studiu. Výsledkem je tak množství faktografických údajů, jež by si ovšem nezřídka zasloužily začlenění do širších historických souvislostí a zevrubnějšího zhodnocení. To však již ponechává autor na úsudku čtenáře.

Vlastní edici předchází rozbor písemností, které jsou doplněny i o písemnosti uložené mimo rodinný archiv Lobkoviců, jehož jsou písemnosti Pětipeských součástí. Ve formě tabulky je připojen přehled jednotlivých typů písemností zastoupených ve zpřístupňovaném souboru včetně jejich zastoupení v jednotlivých letech, nechybí ani informace týkající se dosavadního využití těchto pramenů v historiografii. Jednotlivým textům, resp. jejich edici pak předchází jejich chronologický přehled.

Z hlediska řemeslného, technického zpracování je edice, přinášející bohatý zdroj informací pro celou řadu oblastí života raně novověkého šlechtice, zvládnuta na velmi dobré úrovni. Jednotlivé písemnosti jsou transkribovány (při maximální snaze o zachování hláskové podoby textu), jazykově německé texty (byť těch je velmi omezené množství) jsou transliterovány (v souladu se stávajícími pravidly, jimiž se řídí vydávání textů v jazykově německých zemích). Pokud jde o metodiku, stanovení edičních zásad (velmi zevrubně zpracovaných v rámci edičního úvodu), strukturu vědecko-informačního aparátu, byly jednotlivé postupy vzájemně koordinovány s Miroslavem Žitným, autorem následujících dvou svazků edice korespondence Pětipeských. Co se týká poznámkového aparátu, užil autor jednu společnou číselnou řadu poznámek textových a věcných, řazených samostatně za každou jednotlivou písemností – pro čtenáře je tak práce s textem uživatelsky nadmíru příjemná. K tomu přispívají i již výše zmíněné pečlivě zpracované rejstříky – jmenný (v jehož rámci byly editorem identifikovány jednotlivé osoby v písemnostech zmiňované), zeměpisný a věcný, závěrem je připojeno i pět rodokmenů příslušníků rodu Pětipeských. Byť mnohé z archaických termínů jsou vysvětleny v rámci poznámkového aparátu, ne jeden uživatel by nepochybně uvítal i připojení slovníček archaismů a germanismů, jako je tomu v práci M. Žitného.

Závěr: práci doporučuji k obhajobě.

doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

V Praze dne 30. dubna 2017